

Slovo k povzbuzení na úterý 19. května 2020 ...
Biblická čtení: Sk 16,22-34; Ž 138; Jan 16,5-11

Milé sestry, milí bratři,

zkusme zaměřit svou pozornost, podobně jako včera, opět na první čtení ze Skutků apoštolů. I dnes otevíráme 16. kapitulu této novozákonní knihy podávající svědectví o životě nejprvotnější církve. Jsme uprostřed Pavlovy druhé velké misijní cesty, na přelomu 40. a 50. let 1. století. Tato cesta vedla nejprve suchozemskou cestou z Jeruzaléma přes celou Malou Asii až do Řecka, do krajů Makedonie a Achaje, a odtud pak cestou mořskou, s dalšími zastávkami v Malé Asii v Efezu a pak na Rhodu, zpět do Jeruzaléma. Konkrétně jsme dnes v řeckém, makedonském městě Filipy, velmi významném starověkém městě, založeném samotným Filipem Makedonským, které bylo již skoro dvě staletí římskou kolonií. Pro svůj význam bylo také nazýváno „Malý Řím Východu“. Sem někdy na přelomu let 50 a 51 přichází apoštol Pavel, hlásá evangelium a zakládá křesťanskou obec, vlastně první na evropské půdě. Obec, která se proto záhy stane velmi významnou prvokřesťanskou obcí. Svátý Pavel ji ještě dvakrát navštíví během své třetí misijní cesty, adresuje jí jeden ze svých listů (to je právě novozákonní List Filipánům). S filipskými křesťany ho spojí také blízké pouto, že od nich dokonce přijme i materiální pomoc.

Dnešní úryvek ukazuje, že ale ani ve Filipách nebyla Pavlova misie jednoduchá, že hlásání evangelia se ani zde nedělo bez překážek, nepřijetí, pronásledování a protivenství. Zde – aspoň v našem dnešním úryvku – to však nejsou židé, ale pohané, Římané, kteří se proti apoštolům obrací.

Bezprostřední příčinou k bičování a následného uvěznění Pavla a Silase se zde stalo to, že Pavel osvobodil od zlého démona jednu dívku, věštyni, otrokyni, která svým věštěním svým pánům přinášela finanční zisk. O ten oni přišli ve chvíli, kdy dívka byla osvobozena. Z toho důvodu si na apoštoly stěžovali úřadům a žádali jejich potrestání, ke kterému – k bičování a uvěznění – skutečně došlo.

Co na dnešním úryvku oslovuje zcela jedinečným způsobem, je – vedle obvyklé Pavlovy obdivuhodné neúnavnosti a statečnosti v hlásání evangelia a neodklonitelnosti od tohoto Božího poslání ničím a nikým – je skutečnost, jak a čím byl žalářník nakonec přiveden k obrácení, dokonce ke křtu, a to navíc s celým jeho domem.

Kupodivu to nebyl zjevný zázrak osvobození vězňů a ani jevy toto osvobození provázející. Ač žalářník bezpochyby vykonal dobře své řemeslo, vždyť apoštoly „dal do nejhlubší kobky a pro jistotu jim sevřel nohy do klády“, o půlnoci, když se Pavel se Silasem nahlas modlili, „nastalo silné zemětřesení“ (v Písmu relativně častý průvodní jev Božího působení) a následně „se otevřely všechny dveře a všem se uvolnila pouta“. Byla to ovšem až Pavlova reakce, která otevřela srdce žalářníkovo: Když apoštol viděl, že si žalářník ze zoufalství chce vzít život, dnes bychom řekli, že se chystá spáchat něco na způsob bilanční sebevraždy (ví, že zmizení všech vězňů by stejně nemohlo skončit patrně jinak než jeho popravou) – to bylo jeho první reakcí na zázrak, Pavel se Silasem ve vězení zůstane. Neodchází pryč a na jeho slovo ani nikdo další. Naopak vybízí žalářníka, aby si na život nesahal, že jsou všichni ve svých celách a nikdo neodchází pryč. To žalářníka zasáhne natolik, že je nakonec sám vyvede ze žaláře ven, uvěří v Pána Ježíše a nechá se pokřtít on i celý jeho dům. Apoštoly ošetří a poskytnou jim pohostinství.

Pavlova reakce je projevem veliké lásky a z ní vyvěrající ohleduplnosti. Nevyužil možnost útěku z vězení, dokonce ani takového, který mohl oprávněně vnímat jako „Boží nabídku“. Nevyužil ji, neodešel pryč, když viděl, jak velkou škodu by to způsobilo někomu jinému, žalářníkovi. Pavel dal v rozhodující chvíli před sebou a vlastní svobodou přednost zoufalému žalářníkovi, kterého by útěk vězňů zabil. Učinil, k čemu později bude ve svých listech vybízet: „považujte druhého za přednějšího sebe.“

Ne tedy zjevný Boží zázrak spadnutí pout a otevření dveří či chvění země, ale teprve až neuvěřitelný projev apoštolovy dobroty nakonec otevřel žalářníkové srdce pro víru v Pána Ježíše, pro křest a pro proměnu celého jeho života: Nakonec to byl on sám, kdo je vyvedl ze žaláře, a dal se pokřtít se všemi ve svém domě, kterým bezpochyby vyprávěl o tom, co zažil, co se mu stalo, s čím se v Pavlově reakci setkal.

I toto nám říká Boží slovo. Je to prostě tak, že dobrota Kristových následovníků a následovnic někdy otevře srdce druhých pro víru nakonec snadněji než i zjevný Boží zázrak, nebo přinejmenším lépe než jen svědectví o takovém zázraku. Je tomu tak proto, že každé lidské dobro je v posledku nějakou účastí na dobrotě Boží, vždyť právě dobrem člověk nejzřejměji uskutečňuje a tím ukazuje, že je stvořen k obrazu a podobě samotného Boha. Skrze lidské dobro se tak člověk vždy nějak dotýká dobra Božího. Nehledě na to, že dobrota lidského srdce, jeho proměna k dobru, není leckdy o nic menším zázrakem než třeba nějaké tělesné uzdravení nebo chvějí celé země.

Zkusme si proto dobře vštípit do své paměti – rozumu i srdce – dnešní biblickou událost. Zkusme si ji zapamatovat třeba v trojím smyslu:

Zprvé, že člověk je povolán předvídat důsledky svých činů pro ostatní, pro druhé lidi. To zjevně učinil i svatý Pavel a zachoval se podle toho. I nějaký náš prospěch totiž někdy může znamenat a způsobit velké zlo či újmu někomu jinému. Navíc bolest toho druhého či jeho nějaká újma leckdy převyší, a to i mnohonásobně, náš vlastní zisk či prospěch. Zejména tehdy jsme povoláni „druhého považovat za přednějšího sebe...“

Zadruhé, že umění nevyužít výhody na úkor druhého, včetně umění prohrát často může přinést mnohem důležitější ovoce: Takový skutek lásky nemůže být zapomenut, nemůže zaniknout, nikdy není ve skutečnosti prohrou, protože jen láska a dobro jsou věčné, jsou podílem na Bohu, jsou Boží přítomností. Podobné skutky lásky sice znamenají nějakou pozemskou ztrátu, ale jsou vždy ziskem věčným: pro toho, kdo je nezištně koná, ale často i pro toho, kdo je jejich svědkem. Dobrota jedněch může otevírat srdce druhých, pro dobro i pro Boha samotného, protože každé opravdové dobro je skutečně z Boha. Proto stojí za to zvláště v těchto životních situacích „druhého považovat za přednějšího sebe...“

A zatřetí takový čin přináší zpravidla veliký pokoj a vnitřní svobodu. I tak můžeme alegoricky vykládat Pavlovo a Silasovo propuštění ze žaláře. I oni jsou nejen vnějškově, ale mnohem více i vnitřně svobodní, nelpící sami na sobě a na svém prospěchu, hlásající Krista, vtělené Boží dobro, nejen slovem ale i svým vlastním životem. Protože byli schopni „druhého považovat za přednějšího sebe...“

Příčemž o tom, že podobné skutky lásky a dobroty jsou důležité zvláště ve složitých a těžkých dobách, v limitních situacích, není pochyb.